

Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „SOI“) ako orgán dozoru nad dodržiavaním ustanovení zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení zákona č. 397/2008 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v súlade s § 20 ods. 14 písm. a) citovaného zákona vypracovala a následne zrealizovala sektorový program na dohľad nad trhom v skupine výrobkov, ktoré spĺňajú definíciu **hračiek**.

Sektorový program na kontrolu hračiek bol podmienený výsledkami kontrol v predchádzajúcich rokoch, kedy inšpektori pri celoslovenských kontrolách zameraných na určité vytypované skupiny hračiek, ako aj pri bežných kontrolách, nachádzali na trhu hračky, ktoré nespĺňali požiadavky značenia a výsledky skúšok opakovane potvrdzovali nebezpečnosť skúšaných hračiek. V roku 2014 SOI zistila 31 druhov nebezpečných hračiek, ktoré tvorili 46 % z celkového počtu zistených nebezpečných výrobkov a v roku 2015 to bolo 42 nebezpečných druhov hračiek, čo predstavuje 52 % podiel z celkom zistených výrobkov s rizikom všetkých komodít.

Na jednotnom trhu EÚ boli do systému RAPEX notifikované hračky, ktoré predstavovali v roku 2014 (28 %) a v roku 2015 (27 %) z celkového počtu nebezpečných výrobkov všetkých sortimentov zistených na trhu EÚ.

Výkon dohľadu SOI bol v tejto skupine výrobkov vykonávaný v období február až november 2016 na celom národnom trhu SR ako aj na jednotnom trhu EÚ. Kontroly boli zamerané na správnosť a úplnosť značenia, na kontrolu bezpečnosti vykonávaním skúšok na odobratých vzorkách a na vyhľadávanie nebezpečných výrobkov nahlásených do systému RAPEX. Kontroly sa uskutočňovali na základe vlastných skúseností, podnetov, vrátane informácií o nebezpečných výrobkoch určitých druhov hračiek, ktoré boli hlásené cez systém RAPEX.

V rámci kontroly bezpečnosti hračiek sa využili nasledovné právne predpisy:

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 765/2008, ktorým sa ustanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom v súvislosti s uvádzaním výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 339/93 (ďalej len „Nariadenie EP a Rady č. 765/2008“);
- zákon č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení;
- zákon č. 78/2012 Z. z. o bezpečnosti hračiek a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len „zákon o bezpečnosti hračiek“);
- zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v platnom znení;
- Vyhláška MH SR č. 225/2013 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o bezpečnosti hračiek.

Predmet a zameranie programu

Hračky sú výrobky navrhnuté alebo určené, výlučne alebo čiastočne, na hranie dieťaťa do veku 14 rokov. Výrobok teda nemusí byť určený výlučne na hranie, aby sa považoval za hračku, ale môže plniť aj iné funkcie.

Hračky patria medzi tzv. určené výrobky, ktoré predstavujú zvýšené riziko ohrozenia oprávneného záujmu, na ktorého zmiernenie alebo odstránenie sú stanovené technické požiadavky. Hračka môže byť uvedená na trh len vtedy ak spĺňa všetky bezpečnostné požiadavky, vrátane požiadaviek na ich označenie, ktoré sú uvedené vo všeobecne záväzných právnych predpisoch. Výrobca pred uvedením hračky na trh musí vykonať posúdenie zhody alebo zabezpečiť posúdenie zhody, vydať ES vyhlásenie o zhode a umiestniť označenie CE a zabezpečiť ich súlad v časti ich označenia. Žiadny ďalší hospodársky subjekt nesmie ďalej sprístupňovať hračku na trhu, ak si výrobca tieto povinnosti nesplnil.

Vzhľadom na výsledky kontrol z predchádzajúcich období boli predmetom programu dohľadu nad trhom všetky sortimentné skupiny hračiek.

Program dohľadu nad trhom zahŕňal nasledujúce skupiny hračiek:

1. Hračky, ktoré môžu predstavovať riziko zadusenia

Toto riziko predstavujú predovšetkým hračky, určené pre malé deti vo veku do 36 mesiacov, ktoré majú vo zvyku vkladáť veci do úst. Preto hračky pre túto vekovú skupinu musia mať určité minimálne rozmery väčšie ako tzv. malá časť, aby sa predišlo duseniu pri ich prehĺtnutí alebo vdýchnutí. Podobne aj hračky, ktoré sú určené na vkladanie do úst alebo u ktorých je, vzhľadom na ich účel použitia aj pre deti staršie ako 36 mesiacov, zvýšený predpoklad, že ich budú vkladáť do úst, musia mať také rozmery, aby nepredstavovali riziko zadusenia. Zároveň musia spĺňať aj určité požiadavky na pevnosť a trvanlivosť, aby sa žiadna malá časť z nich neoddelila.

Predmetom kontroly boli:

- hračky určené pre deti do 36 mesiacov napr. hrkálky, hryzadlá, triediče tvarov, hračky na ťahanie a tlačenie, textilné hračky s mäkkou výplňou, jednoduché stavebnice a puzzle, malé guľky a loptičky, figúrky na hranie;
- hračky ovládané ústami, napr. píšťalky, flauty a trúbky s náustkami;
- hračky s prísavkami, napr. strely s prísavným kalíškom, textilné hračky s prísavkou;
- hračky na batérie, najmä hračky obsahujúce gombíkové batérie.

2. Hračky, ktoré môžu predstavovať riziko poškodenia sluchu

Poškodenie sluchu môže byť spôsobené vysokými nepretržitými a impulznými hladinami akustického tlaku. Hračky, ktoré sú zjavne zhotovené na vydávanie zvuku, teda ktoré sú charakteristické vydávaním zvuku, musia spĺňať požiadavky na maximálnu hodnotu hluku (vrcholová emisná hladina akustického tlaku).

Predmetom kontroly boli:

- akustické hračky (vydávajúce zvuk), napr. mobilné aj stolové telefóny, hrkálky, stláčacie pískacie hračky, zvukové bicie hračky (napr. bubny, xylofony), dychové hračky (napr. píšťalky), hračky na strieľanie s kapsľami.

3. Hračky, ktoré môžu predstavovať riziko uškrtenia

Toto riziko predstavujú hračky určené pre deti do 36 mesiacov, ktoré majú šnúry alebo reťaze. Keďže malé deti sa môžu do šnúry zamotať, boli stanovené požiadavky na maximálnu dĺžku šnúr, aby sa zabránilo obmotaniu šnúry okolo krku dieťaťa a prípadnému zaškrteniu.

Predmetom kontroly boli:

- hračky so šnúrami na ťahanie;
- mobily so šnúrou na zavesenie na krk.

4. Hračky, ktoré môžu predstavovať riziko poranenia

Toto riziko môžu predstavovať hračky, pri používaní ktorých môže dôjsť k poraneniu napr. v dôsledku pricviknutia prstov, pádu, zasiahnutia oka strelou, prípadne popálenia. Na zmiernenie resp. zabránenie poranenia boli stanovené požiadavky (napr. na maximálnu kinetickú energiu striel, na vyhotovenie hračiek so sklápacím mechanizmom a taktiež aj na hračky, ktoré sú určené na to, aby niesli hmotnosť dieťaťa). Prísnyim požiadavkám z hľadiska (ne)horľavosti musia vyhovovať hračky, ktoré nosí dieťa na sebe alebo do nich vstupuje.

Predmetom kontroly boli:

- hračky so strelami – pištole, pušky, samopaly a súpravy hračiek so strelami;
- luky a šípy;
- kolobežky, trojkolky;
- hračky so sklápacím mechanizmom, napr. kočíky, žehliace dosky, sušiaci na bielizeň
- hojdacie kone a podobné hračky;
- hračky, ktoré môžu predstavovať zvýšenú horľavosť, napr. určené na nosenie na hlave, maškarné kostýmy na hranie, hračky určené na to, aby dieťa do nich vstupovalo, hračky s mäkkou výplňou.

5. Hračky, ktoré môžu predstavovať poškodenie zdravia (chemické riziko)

Toto riziko predstavujú hračky ak obsahujú zakázané chemické látky alebo ak obsahujú nadlimitné množstvo povolených chemických látok. Používaním takýchto hračiek môže dôjsť k vážnemu poškodeniu zdravia dieťaťa.

Predmetom kontroly boli:

- hračky čiastočne alebo úplne vyrobené z mäčkeneho PVC z dôvodu možného nadlimitného obsahu ftalátov, napr. bábiky, zvieratká, súpravy na zhotovenie príveskov, hračky s prísavkami, nafukovacie hračky do vody;
- textilné hračky z dôvodu možného nadlimitného obsahu azofarbív;
- hračky upravené náterovými farbami, písacie potreby zatriedené ako hračky, kozmetické hračky z dôvodu možnej nadlimitnej migrácie určitých prvkov;
- farby na nanášanie prstami z dôvodu možnej nadlimitnej migrácie určitých prvkov, resp. obsahu nebezpečných chemických látok, ktoré môžu poškodiť zdravie detí.

Bezpečnostné požiadavky pre jednotlivé skupiny hračiek sú konkretizované v harmonizovaných technických normách:

STN EN 71-1: 2016 Bezpečnosť hračiek. Časť 1: Mechanické a fyzikálne vlastnosti

STN EN 71-2 + A1: 2014 Bezpečnosť hračiek. Časť 2: Horľavosť

STN EN 71-3 + A1:2015 Bezpečnosť hračiek. Časť 3: Migrácia určitých prvkov

STN EN 71-7:2014 Bezpečnosť hračiek. Časť 7: Farby na nanášanie prstami.

STN EN 62115 + A2 + A11:2013 Elektrické hračky. Bezpečnosť

Určité požiadavky na bezpečnosť z hľadiska obsahu chemických látok sú uvedené v Nariadení Komisie č. 552/2009, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie EP a Rady č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH), pokiaľ ide o prílohu XVII REACH.

Predmetom kontroly boli hračky vstupujúce na jednotný trh Európskej únie, ako aj hračky, ktoré už boli prístupné na trhu Slovenskej republiky.

SOI vykonávala kontroly plnenia povinností príslušných hospodárskych subjektov vyplývajúcich z právnych predpisov platných pre danú skupinu výrobkov **nasledovnými formami:**

- I. Vizuálne kontroly – boli zamerané na kontrolu označenia CE, údajov o výrobcovi a dovozcovi, údajov umožňujúcich identifikáciu hračky, bezpečnostných upozornení a návodov na použitie.
- II. Kontroly dokumentov – predloženie ES vyhlásenia o zhode, prípadne protokolov o skúškach ako súčasť technickej dokumentácie boli vyžadované v prípade, že hračky neboli správne označené výrobcom, ak označenie CE malo nesprávny tvar alebo bolo uvedené len na štítku od dovozcu alebo distribútora, prípadne ak existovali dôvodné obavy, že kontrolované hračky môžu ohroziť zdravie a bezpečnosť detí. S odvolaním na § 6 ods. 2 písm. h) zákona o bezpečnosti hračiek boli tieto kontroly dokumentov vykonávané predovšetkým u dovozcov. Súčasne sa vykonávala kontrola dokumentov, ktorými hospodárske subjekty určili subjekt, ktorý im hračku dodal, resp. komu hračku dodali.
- III. Kontrola bezpečnosti – pri výrobkoch, ktoré vyvolávali domnienku, že výrobok neposkytuje požadovanú úroveň ochrany oprávneného záujmu na základe doterajších poznatkov a skúseností inšpektorov SOI; kontrola vlastností sa uskutočnila na vzorkách, odobratých priamo z ponuky trhu alebo pri ich vstupe na jednotný trh EÚ, v príslušných akreditovaných laboratóriách.
- IV. Kontrola nebezpečných hračiek zverejnených v systéme RAPEX – súčasťou programu boli aj kontroly výskytu výrobkov notifikovaných v systéme RAPEX v roku 2016 a 2015.

Výsledky kontroly

Vizuálna kontrola značenia

V sledovanom období vykonala SOI kontroly v **296 prevádzkových jednotkách** (ďalej len „PJ“), predovšetkým v špecializovaných predajniach hračiek, v predajniach s prevládajúcim sortimentom hračiek, ako aj v skladových priestoroch distribútorov a dovozcov v rámci celého Slovenska. **Nedostatky** boli zistené v **100 PJ**, čo predstavuje 33,8 %.

SOI ako orgán dozoru vykonala kontroly u všetkých hospodárskych subjektov v rámci dodávateľsko – odberateľského reťazca. Kontrola sa zameriavala na plnenie povinností vyplývajúcich pre výrobcov, dovozcov a distribútorov zo zákona č.78/2012 Z.z. o bezpečnosti hračiek. Pri kontrolách boli zistené nedostatky v označovaní a poskytovaní informácií u **492 druhov** hračiek v celkovej hodnote **24 344,41 €**.

Zistené nedostatky sú uvedené v tabuľke č. 1

Zistený nedostatok	Počet druhov	Hodnota
Bez označenia CE, resp. nesprávny tvar a veľkosť	24	9 412,25 €
Neoznačenie výrobcom resp. dovozcom	301	15 934,07 €
Chýbajúce identifikačné údaje výrobku	62	10 769,56 €
Chýbajúce upozornenia a návody	52	987,55 €
Upozornenia a návody neuvedené v štátnom jazyku	268	6 132,13 €

Poznámka: Vzhľadom na to, že niektoré druhy kontrolovaných hračiek vykazovali súbežne viaceré nedostatky v označovaní, počet druhov a hodnota nekorešponduje so sumárnym počtom a druhmi.

Graf č. 1 - Grafické znázornenie nedostatkov zistených pri kontrolách označovania

Najpočetnejším zistením nedostatkom bolo chýbajúce označenie výrobku výrobcom resp. dovozcom a neuvedenie bezpečnostných upozornení a návodov v kodifikovanej podobe štátneho jazyka, čo poukazuje na fakt, že hospodárske subjekty uvádzajúce hračky na trh si neuvedomujú svoju elementárnu povinnosť vyplývajúcu zo zákona o bezpečnosti hračiek. Výrobca a dovozca je zo zákona povinný označiť na hračke alebo na jej obale, prípadne na priloženom štítku svoje meno a adresu. V adrese pritom musí uviesť konkrétne miesto, na ktorom je ho možno kontaktovať. Malo by teda pozostávať z názvu mesta, ulice a čísla domu, prípadne poštovej schránky a poštového smerového čísla. Webová lokalita sa môže použiť len ako doplňujúca informácia.

V prípade zistených nedostatkov v označovaní a poskytovaní informácií, boli uložené opatrenia na zákaz ich predaja a dodávky do odstránenia zistených nedostatkov, prípadne tieto boli odstránené dobrovoľne samotnými kontrolovanými osobami.

Kontrola dokumentov

ES vyhlásenia o zhode boli kontrolované v prípadoch, keď boli dôvodné obavy, že hračky neposkytujú požadovanú úroveň ochrany zdravia a bezpečnosti. Kontrolovanými hospodárskymi subjektami boli na žiadosť SOI predložené ES vyhlásenia o zhode, prípadne protokoly o skúškach ako súčasť technickej dokumentácie.

Kontrola bezpečnosti a zhody

Na overenie bezpečnosti a zhody odobrali inšpektori 77 druhov hračiek, z ktorých na základe ich skúšania:

26 druhov vyhovelo požiadavkám na bezpečnosť, t.j. ich vlastnosti boli v zhode so stanovenými technickými požiadavkami.

51 druhov nevyhovelo požiadavkám na bezpečnosť, t.j. predstavujú pre spotrebiteľa závažné riziko ohrozenia zdravia a boli klasifikované ako nebezpečné výrobky.

Pri štyroch druhoch nebezpečných hračiek, ktoré mali výrobcu so sídlom v EÚ, SOI oznámila príslušnému hospodárskemu subjektu s odvolaním na čl. 19 a 21 Nariadenia, že tieto nespĺňajú bezpečnostné požiadavky pre jednotlivé skupiny hračiek, ktoré sú konkretizované v harmonizovaných technických normách.

V dvoch prípadoch hospodársky subjekt zareagoval a zaslal k zisteným nedostatkom svoje vyjadrenie a opatrenia na ich odstránenie.

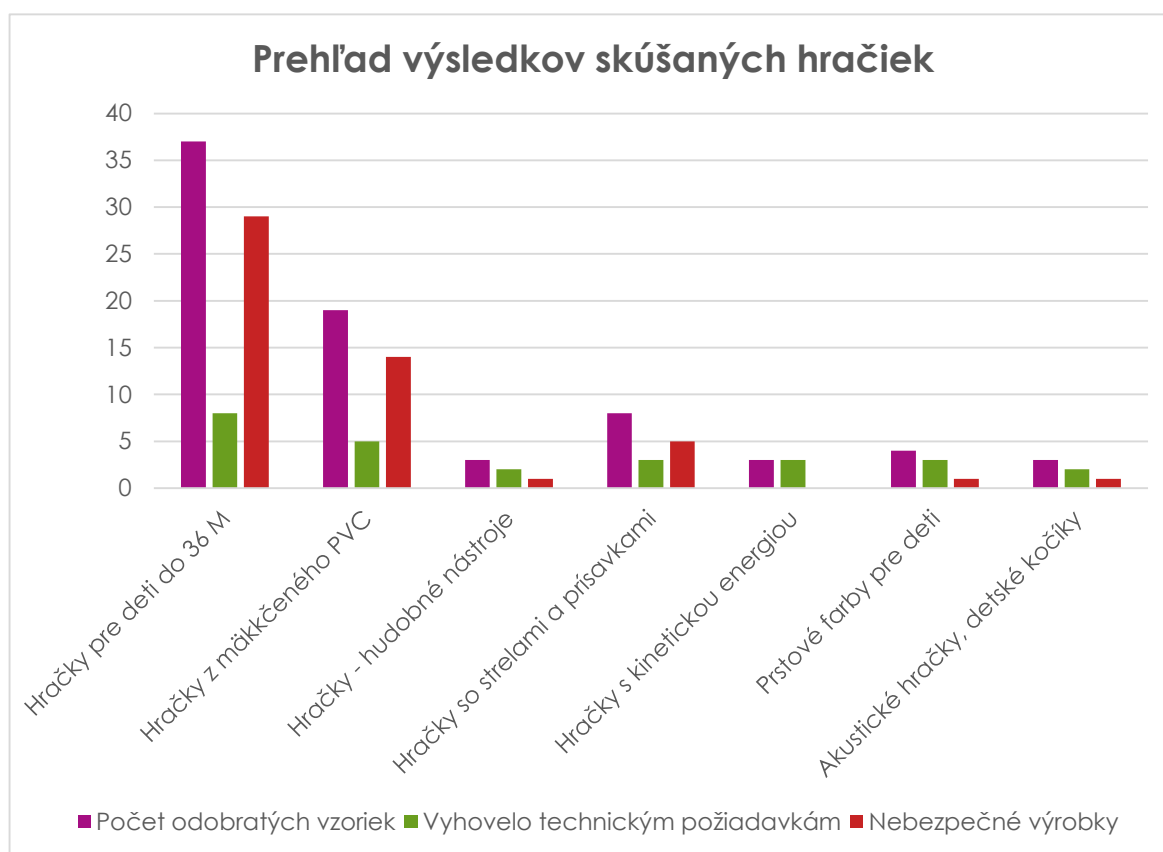
O zistených nebezpečných výrobkoch, ktoré predstavujú závažné riziko ohrozenia zdravia, SOI informuje priebežne na svojej webovej stránke a po došetrení v celom dodávateľsko - odberateľskom reťazci budú nahlásené aj do systému RAPEX.

Výsledky overenia bezpečnosti sú uvedené v tabuľke č. 2

Druh hračky	Počet odobratých vzoriek	Vyhovelo technickým požiadavkám	Nebezpečné výrobky
Hračky určené pre deti do 36 M	37	8	29
Hračky vyrobené z mäkkého PVC	19	5	14
Hračky predstavujúce hudobné nástroje	3	2	1
Hračky so strelami a prísavkami	8	3	5
Hračky s kinetickou energiou	3	3	0
Prstové farby pre deti	4	3	1
Iné (akustické hračky, detské kočíky)	3	2	1
Súčet	77	26	51

Z odskúšaných **77 druhov** hračiek **nevyhovelo** technickým požiadavkám na ich bezpečnosť až **51 druhov**, čo predstavuje **66,2 %**.

Graf č.2 – prehľad výsledkov odobraných vzoriek na základe skúšok

Z grafu vyplýva, že na základe výsledkov skúšok boli najčastejšie zisťované nedostatky v sortimentnej skupine hračiek určených pre deti do 36 mesiacov (**78,4 %**) a hračiek, ktoré sú vyrobené čiastočne alebo úplne z mäkkého PVC (**73,7 %**).

Kontrola výskytu nebezpečných druhov notifikovaných v systéme RAPEX

Pri všetkých kontrolách na trhu boli v rámci sektorového programu nájdené v ponuke pre spotrebiteľov aj rôzne druhy hračiek, ktorých nebezpečnosť bola potvrdená pri kontrolách SOI v predchádzajúcich rokoch, alebo boli ako nebezpečné výrobky uvedené v systéme RAPEX. V roku 2016 bolo zo systému RAPEX stiahnutých 416 notifikácií na hračky. V rámci kontrol bolo na území SR nájdených 7 druhov nebezpečných hračiek, kde notifikujúcou krajinou bol iný členský štát EÚ.

Kontrola na jednotnom trhu Európskej únie

SOI v spolupráci s Finančným riaditeľstvom SR vykonala v rámci sektorového programu kontrolu výrobkov dovážaných z 3 krajín pri vstupe na trh Európskej únie s odvolaním na čl. 27 až 29 Nariadenia EP a Rady č. 765/2008. V rámci spolupráce bol vypracovaný rizikový profil na sortimentné skupiny hračiek, ktoré boli predmetom sektorového programu. Colné orgány za sledované obdobie zaslali inšpektorátom SOI celkom 98 hlásení. V 58 prípadoch boli vykonané kontroly, v rámci ktorých bolo prekontrolovaných celkovo 528 druhov hračiek a z toho 73 druhov hračiek nebolo prepustených do voľného obehu z dôvodu ich nezhody s harmonizovanými predpismi.

Pri kontrole bolo odobratých 8 druhov hračiek, pričom u 6 druhov hračiek vydali inšpektoráty SOI záväzné stanovisko, že nemôžu byť prepustené do voľného obehu pre ich nebezpečnosť, nakoľko bolo skúškami potvrdené, že uvedené hračky predstavujú riziko poškodenia zdravia dieťaťa a sú preto nebezpečnými výrobkami.

Záver

Sortiment hračiek patrí medzi komoditu s vysokou rizikovosťou, keďže deti sú najviac ohrozenou skupinou spotrebiteľov a aj napriek častým kontrolám sú v tejto oblasti nepretržite zisťované nedostatky, predovšetkým v oblasti plnenia povinností hospodárskych subjektov sprístupňujúcich hračky na trh. Kvôli vyššie uvedeným skutočnostiam sa SOI v minulom roku rozhodla v sektorovom programe zamerať aj na hračky vstupujúce na trh EÚ a teda aj na trh SR.

Kontrolou sa zisťovalo najmä plnenie požiadaviek označovania a poskytovania informácií pre spotrebiteľa a pozornosť pri kontrole sa zameriavala taktiež na odber rôznych druhov hračiek, za účelom overenia ich bezpečnosti.

Z výsledkov sektorového programu vyplýva, že hospodárske subjekty si naďalej v značnej miere neplnia povinnosti ohľadom označenia hračiek výrobcom aj dovozcom – t.j. ich obchodným menom alebo ochrannou známkou, sídlom alebo miestom podnikania, alebo adresou, na ktorej je ich možné zastihnúť. Pričom z celkového počtu kontrolovaných výrobkov boli približne u 43 % výrobkov zistené nedostatky v značení.

Ak táto povinnosť nie je splnená, distribútor nesmie takúto hračku distribuovať resp. predávať. Povinným uvádzaním týchto údajov spolu s označením identifikujúcim hračku sa zabezpečuje lepšia výsledovateľnosť a to hlavne v prípade, ak hračka nevyhovuje bezpečnostným požiadavkám.

Pri odbere vzoriek sa venovala zvýšená pozornosť sortimentným skupinám, ktoré v predchádzajúcom období vykazovali zvýšenú mieru nebezpečnosti. Týkalo sa to najmä hračiek určených pre deti do 36 mesiacov, ktoré z dôvodu uvoľnenia malých častí, môžu byť potenciálnym zdrojom zadusenia v prípade ich prehltnutia alebo vdýchnutia a hračkám vyrobeným z mäkkého PVC, kde sa môžu vyskytovať ftaláty. Napriek tomu, že ftaláty, ako látky poškodzujúce reprodukciu, sú už dlhšiu dobu v hračkách zakázané alebo obmedzené ich množstvo, ešte stále sa na trhu nachádzajú hračky s nadlimitným obsahom ftalátov, čo potvrdzujú aj výsledky skúšok, kde až 73,7 % z celkového počtu vzoriek odobraných na testovanie prítomnosti chemikálií, nevyhovelo požiadavkám na obsah ftalátov.

Obdobné konštatovanie platí aj pre ďalšie druhy hračiek, u ktorých bolo skúšaním preukázané, že nevyhovujú bezpečnostným požiadavkám, kedy z celkom 77 druhov hračiek odobraných na hraniciach a z ponuky trhu na overenie ich bezpečnosti, nevyhovelo až 51 druhov z nich, čo predstavuje 66,2 %.

Vzhľadom na nepriaznivé výsledky sektorového programu, ktoré preukázali neuspokojivú úroveň nielen v plnení informačných povinností, ale aj plnení technických požiadaviek, SOI bude pokračovať v kontrole dodržiavania požiadaviek podľa zákona o bezpečnosti hračiek aj v roku 2017.